

Achondroplázia

MUDr. Lubica Tichá, PhD.

Detská klinika LF UK a NÚDCH, Bratislava

Pediatr. prax, 2020;21(2):70-71

Úvod

Achondroplázia je zriedkavé ochorenie charakterizované poruchou vývoja chrupavky. Achondropláziu prvýkrát opísal Parrot v roku 1878, a hoci samotný názov je z histopatologického hľadiska nepresný, všeobecne ho akceptuje Medzinárodná pracovná skupina pre vrodené ochorenia kostí (International Working Group on Constitutional Diseases of the Bone).

Etiológia

Achondroplázia je najčastejšia skeletálna dysplázia, ktorá sa vyskytuje približne u 1 z 20 000 – 30 000 živo narodených detí (1). Genetickou podstatou ochorenia je mutácia génu kódujúceho transmembránový receptor pre fibroblastový rastový faktor 3 (FGFR3), ktorý reguluje lineárny rast kostí. Takmer všetky genetické mutácie (98 %) sú spôsobené zamenou glycínu za arginín v pozícii 380 (G380R) v 10. exóne génu FGFR3 v nukleotide 1138 (2). Genetická mutácia zvyšuje aktiváciu génu (gain of function mutation), čo potláča proliferáciu chondrocytov a vedie k poruche enchondrálnej osifikácie, rastových platničiek a diferenciacie kostného tkaniva.

Klinické príznaky

Achondroplázia je najbežnejšou formou „trpasličieho“ rastu u ľudí a je často viditeľná už pri narodení. Porucha rastu je spôsobená rizomelickou dyspláziou – skrátením proximálnych segmentov končatín (3). Makrocefália s prominenciou čela (frontal bossing) s plochým, stlačeným koreňom nosa sa spája s hypopláziou stredovej časti tváre (obrázok 1) (4).

Makrocefalická, často klenbovitá lebka u dojčiat, krátky krk, krátke končatiny, ako aj svalový hypotonus prispievajú k oneskoreniu motorických míľnikov. U niektorých detí vzniká hydrocefalus s poruchou myelinizácie miechy. Defekt

rastu chrupavky na spodnej časti lebky často spôsobuje zúženie foramen magnum so spinálnou stenózou, čo môže vyžadovať neurochirurgickú korekciu. Hypoplázia stredovej časti tváre v kombinácii s adenoidnou a tonzilárnou hypertrofiou je príčinou obštrukčného spánkového apnoe. Chronický zápal stredného ucha vyvoláva prevodovú stratu sluchu. Krátke ruky a prsty (brachydaktýlia) majú pri extenzii trojuholňový vzhľad, ktorý sa prirovnáva k trojzubcu – „trident“. Veľkosť trupu je pomerne normálna, ale tvar hrudníka sa často deformuje. U dojčiat je veľmi častá torakolumbálna kyfóza, ktorá až u 90 % detí časom ustúpi. V dospelosti sa vyvíja výrazná bedrová lordóza (4, 5), v dôsledku ktorej prevažuje brucho a gluteálna oblasť. Stenóza v lumbálnej oblasti spôsobuje neurologické deficity, ktoré pribúdajú s vekom. Častým problémom je obezita a kardiovaskulárne ochorenie. Dospelí dosahujú finálnu výšku 131 ± 5,6 cm (muži) a 124 ± 5,9 cm (ženy).

Rádiologické zmeny

Na röntgenovej snímke skeletu sú skrátené dlhé kosti so zhrubnutými metafýzami nepravidelného tvaru. V oblasti lumbálnej chrbtice je zúžená interpedikulárna vzdialenosť. Panva je zvyčajne široká a krátka, os ilium má štvorcový vzhľad, sakroischálne spojenie je krátke, striešky acetabula sú horizontálne. Krčky femuru sú zhrubnuté a skrátené, s prominenciou trochanterov. Na bočnej röntgenovej snímke lebky sa zobrazí zväčšená kalva s prominenciou čela, hypopláziou tváre, zmenšenie spodnej časti lebky a zúženie foramen magnum. Presné zhodnotenie foramen magnum vyžaduje MRI vyšetrenie najmä u dojčiat s neurologickými príznakmi, ev. centrálnym sleep apnoe (6). V MRI obraze sa môže zobrazíť aj cerviko-medulárna kompresia, myelomalácia či ventrikulomegália.

Obrázok 1. Dieťa s achondropláziou v rôznych vekových skupinách (modifikované podľa 4)

(A) Dojča s achondropláziou. Makrocefália s prominenciou čela (frontal bossing) s plochým, stlačeným koreňom nosa, hypopláziou stredovej časti tváre, malým hrudníkom, rizomelickým skrátením končatín. Krátke ruky a prsty (brachydaktýlia) majú pri extenzii trojuholňový vzhľad trojzubca (trident).

(B) Typické RTG snímky pri achondroplázii. Dlhé kosti sú skrátené, fibula je relatívne dlhšia v porovnaní s tíbiou. Prechod epifýzy do metafýzy distálneho femuru vytvára deformitu otočeného V (chevron). Iliakálne kosti sú zaoblené, acetabulárna strieška je vodorovná a sakroischálne zárezy sú malé.

Diagnostické metódy

Diagnóza sa stanovuje na základe typických klinických príznakov a charakteristických rádiologických nálezov (obrázok 1). Každý pacient má absolvovať antropometrické meranie s určením obvodu hlavy, celkovej výšky a výšky v sede, pomeru horného a dolného segmentu tela, ako aj meranie rozpätia horných končatín. Diagnózu potvrdí molekulovo-genetické vyšetrenie s dôkazom mutácie FGFR3 v pozícii 380 (G380R) takmer u všetkých pacientov.

Diferenciálna diagnóza

Diferenciálne diagnózy zahŕňajú početné skeletálne dysplázie, ako je hypochondroplázia, tanatoforická dysplázia, achondrogenéza, chondroektodermálna dysplázia (Ellis-van Creveld syndróm, metatofická dysplázia, asfytická torakálna dysplázia, chondrodysplázia punctata (Conradi syndróm), pseudoachondroplastická dysplázia, metafyzálna chondrodysplázia (Schmid typ).

Prenatálna diagnostika

Prenatálna diagnóza môže byť náhodná počas rutinného prenatálneho vyšetrenia ultrazvukom v 3. trimestri, keď sa zisťuje skrátenie dlhých kostí. Potvrdenie diagnózy je možné geneticky – vyšetrením fetálnej DNA na prítomnosť mutácie FGFR3. Predimplantačná genetická diagnostika je dostupná v špecializovaných laboratóriách.

Genetické poradenstvo

Achondroplázia sa dedí autozómovo dominantne. V 80 % prípadov ide o *de novo* mutácie. Ak má jeden rodič achondropláziu, je 50 % riziko prenosu na potomka. Ak majú obaja rodičia achondropláziu, existuje 25 % pravdepodobnosť, že potomstvo bude mať homozygotnú mutáciu, ktorá je nezlučiteľná so životom.

Sledovanie a liečba

Pacienti vyžadujú multidisciplinárnu dispenzarizáciu a preventívnu starostlivosť. U detí s achondropláziou je indikované neurologické a polysomnografické vyšetrenie. Pri pozitívnom náleze je indikované MRI vyšetrenie cerviko-kraniálneho prechodu. Zúženie foramen magnum, ev. prítomnosť hydrocefalu vyžaduje neurochirurgické vyšetrenie a v individuálnych prípadoch chirurgickú liečbu. Pacienti sa majú vyhýbať činnostiam, ktoré vedú k riziku poranenia kraniocervikálneho spojenia (prudké zaklonenie hlavy). Dôležitá je včasná liečba otitíd spolu s audiometrickým vyšetrením. Liečba periférneho spánkového apnoe môže zahŕňať adenotonzilektómiu. Ortopedické problémy často vyžadujú chirurgickú intervenciu. V dospelom veku časť pacientov potrebuje lumbálnu laminektómiu pre stenózu miechy. Niektorí pacienti volia kontroverzné postupy na predĺženie končatín. U detí s achondropláziou je potrebné sledovať prírastok hmotnosti,

aby sa predišlo komplikáciám obezity v dospelosti. Súčasťou komplexnej starostlivosti je sociálna a psychologická podpora.

Prognóza

Jedinci s achondropláziou majú v porovnaní s bežnou populáciou len mierne zníženú strednú dĺžku života, najmä v dôsledku kardiovaskulárnych chorôb.

*Práca bola podporená grantom
MZ SR 2018/36-LFUK-10.*

Literatúra

- Orioli IM, Castilla EE, Barbosa-Neto JG. The birth prevalence rates for the skeletal dysplasias. *Journal of Medical Genetics*. 1986;23:328-332.
- He X, Xie F, Ren ZR. Rapid Detection of G1138A and G1138C Mutations of the FGFR3 Gene in Patients with Achondroplasia Using High-Resolution Melting Analysis. *Genet Test Mol Biomarkers*. 2012;16(4):297-301.
- Laederich MB1, Horton WA. Achondroplasia: pathogenesis and implications for future treatment. *Curr Opin Pediatr*. 2010;22(4):516-23.
- Horton WA, Hall JG, Hecht JT. Achondroplasia. *Lancet*. 2007;370:162-172.
- Engberts AC, Jacobs WC, Castelijns SJ, Castelein RM, Vleggeert-Lankamp CL. The prevalence of thoracolumbar kyphosis in achondroplasia: a systematic review. *J Child Orthop*. 2012;6(1):69-73.
- Nadel JL, Wilkinson DA, Garton HJL, Muraszko KM, Maher CO. Screening and surgery for foramen magnum stenosis in children with achondroplasia: a large, national database analysis. *J Neurosurg Pediatr*. 2018;23(3):374-380.

MUDr. Ľubica Tichá, PhD.

Detská klinika LF UK a NÚDCH
Limbová 1, 833 40 Bratislava
ticha.lubica@gmail.com

